

Dossier AVO

Een getuigenis uit de blekerij van AVO : interview met André Herman (17/10/2006)

TEKST: René De Herdt en Tanya Van Hecke

FOTOGRAFIE: Josiane Kisteman

Alsberge-Van Oost is één van de oudste industriële restanten van België. Deze blekerij uit 1879 op de Drongensesteenweg was tot haar faillissement 100 jaar later een belangrijk knooppunt in de Belgische textielproductie. Na het bankroet in 1978 kocht Sobelta de gebouwen op en in 2004 maakte de stad Gent haar plannen bekend om er een nieuwe stedelijke woonwijk neer te planten.

Wanneer je er vandaag voorbij rijdt, geeft het oude fabriekscomplex een bijzonder troosteloze en verwaarloosde indruk. Meer dan vijftientig jaar leegstand zorgden ervoor dat AVO tot een waar paradijs voor krakers, sluikstorters en graffitikunstenaars werd. Ook de tand des tijd deed zijn werk grondig. Het ketelhuis dat als monument en stadsgezicht werd beschermd, is in puin gevallen. Enkel het machinehuis kan nog worden bewaard.

Momenteel wordt het immense terrein van AVO met de grond gelijk gemaakt. Het MIAT kon net vóór de grote afbraak enkele waardevolle beelden vastleggen en ging op zoek naar een unieke getuigenis. Het museum vond deze bij de Drongenaar André Herman, een 78-jarige ex-werknemer van Alsberge-Van Oost.

“Dus, je hebt nog bij Alsberge-Van Oost gewerkt?” vraag ik André. Er volgt een diepe zucht. *“Ik heb er 32 jaar gewerkt. Astemblieft!”*

André is een vriendelijke man op rust. Hij praat met een sterke Gentse tongval, net als zijn vrouw Georgette Vermeire, die ook nog enkele jaren bij het bedrijf was tewerkgesteld.

In 1947 begon André bij AVO. Hij had al meer dan tien verschillende jobs gehad en kon nergens goed aarden. School interesseerde hem niet, en hij had geen ambitie om zijn vader op te volgen als dorpsfotograaf. Vaak verliet hij al na enkele dagen zijn werk, omdat het hem niet aanstond. *“In die tijd kon je nog overal werken, nu zou het gene waar meer zijn. Ze moesten ons bijna niets betalen - we waren 13 of 14 jaar - 95 frank in de week, mét de zaterdag erbij.”* André had voornamelijk arbeid

verricht in katoen- en vlasfabrieken, onder andere in de “Kleine Lys”.

Na een jaar bij AVO waagde hij zijn kans bij het leger. Toen zijn ouders weigerden te tekenen om hem op missie te sturen, was zijn militaire carrière voorbij en keerde hij terug naar de fabriek. André stond in de blekerij, “in ’t nat”, aan een machine die hij “de mercizeuse” noemt.

In de beginjaren dat André er werkte, vlak na de Tweede Wereldoorlog, werden de stoffen nog met paard en kar naar de fabriek vervoerd. In de blekerij waren stallen voor de paarden. Vanaf de jaren 1950 leverden auto’s en vrachtwagens het goed aan. Het katoen kwam meestal uit de Kleine Lys en de Grote Lys en werd gebleekt in grote kuipen met “vitriol” (zwavelzuur) en bleekwater.

Vervolgens werden de stoffen gekookt; ’s nachts bleven ze doorsudderden op een klein vuurtje. Wanneer de blekers de volgende ochtend arriveerden, moesten ze het katoen uit de kuipen halen en laten drogen.

Toen hij in de blekerij begon, waren er zeker dertig mensen actief. Op het einde hadden veel arbeiders plaats moeten maken voor de machines en bleven ze nog met vijf of zes werknemers over. André stond altijd met “de vroege”. Hij begon rond 4 uur te werken, zodat hij om 12 uur naar huis kon om te voetballen of te turnen.

In de blekerij was het altijd nat. Veiligheid voor de werknemers bestond aanvankelijk niet. *“Werken, werken en vuilen boel”*. Bovenaan de grote bleekzaal was er een opening die veel tocht binnenliet. In de winter gebruikten de arbeiders een elektrisch vuurtje om zich te verwarmen. Een eetzaal was er evenmin, je moest eten waar je plaats vond. Af en toe gingen de ratten met je boterhammen lopen. Ondanks de soms barre werkomstandigheden werd André nooit ziek. Hij deed zijn werk graag, vooral in de zomer, wanneer hij kon zwemmen in de bleekkuipen. Soms ging hij na de werkuren naar café ’t Boldershof op de Drongensesteenweg. Samen met enkele collega’s richtte hij een voetbalclubje op. Ze speelden op de pleintjes tegenover AVO.

In 1957 trouwde hij met Georgette Vermeire. Net als André mocht ze van haar ouders naar school gaan, maar koos ze voor een arbeidersbestaan in de fabriek. In 1972 begon ze bij AVO, waar ze allerlei

taken uitvoerde: smirnamatten naaien, in de plooikamer stoffen opvouwen, en “vwoils” (gordijnen) keuren. Hiermee trad ze in de voetsporen van haar vader, die meer dan 40 jaar actief was geweest als magazijnier in de blekerij. Hoewel er bij hun weten zelden werkongevallen gebeurden, was gezondheid niet de eerste zorg van de eigenaars. Vaak moesten de werknemers buitenlopen van de stank, omdat er een chemisch product werd gebruikt. Aanvankelijk werkte de fabriek met bleekwater op basis van stikstof. Om geen gas binnen te krijgen, moesten de arbeiders tegen de windinrichting in lopen. André droeg een masker tegen de giftige dampen tijdens het bleken, maar omdat het er zo heet was, zette hij het vaak af.

Terwijl haar man zijn verhaal doet, luistert Georgette gespannen mee. Nu en dan onderbreekt ze hem om haar eigen geschiedenis toe te lichten. Vóór haar komst naar AVO werkte ze enkele weken bij Vynckier, waar ze werd getroffen door de harde mentaliteit. *“Iedereen was er concurrentie van elkaar. De machines stonden vol met pillen en medicijnen, om het tempo te kunnen volhouden”*. Na 10 dagen hield ze het stukwerk in de fabriek voor bekeken.

Als ik hen vraag of ze het einde van AVO in 1978 hadden voelen aankomen, beamen ze met een droeve blik. *“Er kwam geen goed meer toe. Alle vlas- en katoenfabrieken sloten, en wij hadden op den duur geen werk meer.”* De eerste weken na de sluiting waren zwaar. André werd nog iedere ochtend wakker om 3 uur en ging soms doelloos naar zijn werk.

Na het faillissement van AVO solliciteerde hij bij de Stad Gent en werd hij aangenomen als arbeider bij Kasteel Borluut. Hij werkte daar tot zijn eenenzestigste. Georgette bleef na de sluiting thuis. Telkens wanneer ze voorbij AVO rijdt, denkt ze aan vroeger, toen de voormalige blekerij nog op volle toeren draaide. Hoewel de blekerij jaren heeft staan verkrotten, hoopt ze op een goede herbestemming voor het gebied.

Winkels, kantoren, maar ook veel groen en jonge bewoners zullen het ooit bloeiende bedrijf binnen enkele jaren doen vergeten, tot het enkel nog een stukje immaterieel erfgoed is in het collectieve geheugen van vele Gentenaars.

René De Herdt (°1945) is museumdirecteur van het MIAT en hoofdredacteur van TIC.

Tanya Van Hecke (°1982) is Germaniste van opleiding. Sinds 2005 verzorgt ze de pers en communicatie van het MIAT.

De aanwezigheid van voldoende water was bij heel wat productieprocessen onontbeerlijk. AVO beschikte over een aantal waterputten naast de gebouwen.

Oktober 2006. De afbraak is in volle gang, van de oude plooihaal blijft enkel nog een stalen skelet over...

Luchtfoto van de blekerij tijdens de slopingswerken.